

Százezrek szavaztak

Részlet az MSZMP Budapesti Intéző Bizottságának készített összefoglaló jelentéséből, az 1957. március 29-én megtartott fővárosi munkásgyűlésekről: „A négy munkásgyűlés megtartását Marosán elvtárs javaslatára a március 25-i IB elnöki értekezleten határozták el. Így a gyűlések előkészítése lényegében kedden este, illetve szerdán kezdődött, tehát két és fél nap alatt képesek voltak a budapesti szervezetek a több mint százezres tömeg mozgósítására. A gyűlések ilyen sikeres megszervezése a kerületi intéző bizottságok bizonyos fokú erőpróbája is volt, továbbá olyan előnyt is jelentett, hogy ez alatt a két és fél nap alatt nagyon sok pártszervezethez jutottak el személyesen; olyanokhoz is, ahol már hosszabb ideje nem voltak. A szervezést teljes egészében a pártszervezetek végezték...”

Kádár János, a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány elnöke, aznap, március 29-én, fejezte be moszkvai tárgyalásait: eredménye, a hazánk talpraállításához nyújtott szovjet segítség ténye, már ismertté vált. A budapesti tömeggyűlések helyét és idejét sem a rádió, sem az újságok nem jelezték előre, akik jöttek, a pártszervezetek hívó szavára érkeztek. A négy nagygyűlés — a Köztársaság téren, Angyalföldön, Kőbányán és Pesterzsébeten — rendkívül fontos politikai eseményé vált.

Részlet az összefoglaló jelentésből: „A gyűlések hangulatára jellemző volt, hogy semmi provokatív megjegyzés, megnyilvánulás nem történt. Valamennyi gyűlésről az volt a hallgatóság véleménye, hogy igen időszzerű volt ilyen impozáns módon is megmutatni a párt erejét.”

Az ellenforradalom teljes leveréséhez még idő kellett. De azon a napon bebizonyosodott, hogy a népi demokráciához hű munkások, parasztek és értelmiségiek a szocializmus további eredményes építésében követik a pártot és a munkás-paraszt kormányt. Bizonyágtétel volt a gyűlések forró hangulata: a kommunizták megújult pártja jó úton halad, megtalálja a közös nyelvet, egybeforr a tömegekkel.

Részlet az összefoglaló jelentésből: „Szinte valamennyi kerületből jelezték, hogy a hallgatók hiányolták az előadásokból a perspektívát a gazdasági helyzetet illetően. Többen javasolták, hogy erről beszéljen Kádár elvtárs, egy legközelebbi nagygyűlésen...”

1957. május elsején négyszázezer budapesti dolgozó találkozott a Hősök terén. Az ünnepi szónok Kádár János volt.

PESTERZSÉBET

Munkások fegyverben

Pirok János, az MSZMP pesterzsébeti szervezetének egyik alapítója, a helyi munkásörtség első szervezőinek egyike, 1957. márciusában a Csiliben tartott nagygyűlés előkészítője.

● Az ellenforradalmárok a Kossuth utcai párt házában löszraktárt rendeztek be, mi a Széchenyi utcai katonai parancsnokságon találtunk menedéket és lehetőséget a szervezkedésre. Lehet, hogy a fegyverek kézzelfogható közelsége is befolyásolta a gyors elhatározást, tény, hogy már 1956 novemberének elején fölfegyvereztük a megbízható munkásokat, s három szakaszt állítottunk össze. Katonaeletünk volt: felosztottuk a kerületet, járőrökben vigyáztuk a közrendet, a forradalmi karhatalmistaikkal együtt részt vettünk a főfölkukánól ellenség akcióinak leverésében. Később vetődött fel, hogy a fegyveres munkásokat célszerű és időszzerű lenne egységes szervezetre tömöríteni. A Fővárosi Tanácsban összehívták megbeszélésen negyvenheten voltunk ott. Mi, erzsébetiek javasoltuk akkor, hogy a szervezet neve „Munkásörtség” legyen. Mondanom sem kell: erre a keresztelőre mindmáig büszkék vagyunk.

● A márciusi gyűlésre már ismét a régi párt házában készültünk, demonstratív menetben tértünk vissza otthonunkba. A KISZ már zászlót bontott, azt tartottuk a legfontosabbnak, hogy minél több fiatal mozgósítsunk. Hadd tegyem hozzá: Pesterzsébet sokak véleménye szerint amolyan csöndes, kisvárosias peremkerület. Nem szándékozom most adatokkal igazolni: munkáskerület vagyunk, a baloldali mozgalmak igen sok hagyományával rendelkezünk. A fiatalok megnyerésében bíztunk, hiszen ismertük szüleiket, a tradíció családi örökség. Végigkérdeztük egymástól: ki mit tud tenni, lesz-e elegendő fiatal a gyűlésen? Kiderült: a mozgósítás jó úton jár, egyetlen agitációs gondolatot

Összeállította:
Horváth István,
Polgár Tamás.
Fotó:
Rév Miklós,
Wormser Antal

használtunk, mondván, hogy aki a szíven viseli a nemzet jövőjének ügyét, az eljön.

● A helyszín biztosítását is mi, a kerületi munkásörsök vállaltuk. Körülbelül húszan feleltünk a rendért. Nyílt vállalkozásunkat, funkciókat csupán egy karszaggal mutatta, egyenruhánk még nem volt. A legnagyobb nehézséget örömmel is nevezhetem: anynyian gyűlték ott össze, hogy alig-alig tudtunk átfurakodni a lépcsőházban szorongók tömegébe, hogy a terembe jussunk. Rendzavarás nem történt, az őszinte lelkesedés uralta a hangulatot.

● A nagygyűlés után Rónai Sándor, a találkozó szónoka megköszönte közreműködésünket, s bár nem tartozom az érzelmes emberek közé, a férfias kézfogást emlékezetes jutalomnak tekintetem. Elérzékenyültem.

● Legközelebb a Hősök terén tartott május elseji nagygyűlésen vettem részt. Munkásörsegyenruhában, segítve az áramló tizezrek forgalmának irányítását.

Pirok János nyugdíjas villamosmérnök már túl van a hetvenedik életévén. Az MSZMP kerületi bizottságának pártmunkása, a XX. kerületi munkásörségnek ma is aktív tagja.

KÖZTÁRSASÁG TÉR

Hitvallás az igazság mellett

Ahol a leggyalázatosabb volt az ellenforradalmárok támadása, ott szervezték meg 1957. március 29-én a legnagyobb tömeget vonzó munkásgyűlést: a Köztársaság téren. Az MSZMP VIII. kerületi Intéző Bizottságának tagjai azt vállalták: benépesítik az Erkel Színház előtti tereket. Az esemény délutánján — elfoglalva a Köztársaság tér minden talpalatnyit helyét — ötvenezren hallgatták, éljenztek, tapsolták Marosán György beszédét.

Mit mondanak a kommunisták

Honnan és ennyien? A nagygyűlést szervező szemtanúk visszaemlékezéséből idézzük: „Tudtuk, hogy hová kell a személyes megbeszélésre mennünk, tudtuk, hogy hová elegendő csak telefonálni.” „Volt egy olyan szemlélő is, hogy minden párttag hozzon magával egy-két pártonkívülit: együtt jöttek.” „Több munkahely vezetője följajánlotta, hogy a gyűlés idejére is jöjjenek a kivonulók munkabérét. A pártvezetés ezt leállította, a dolgozók mégis részt vettek a találkozón.” „Fölmérhetetlen volt, de jelentőse tehető a csupán kíváncsiskodók részvétele is: mit tudhatnak, mit merhetnek mondani a kommunista vezetők?” „Bizonyos, hogy a tömegben ott lapult az ellenség is. De csak megbűjni tudott, megszólalni már nem volt közege.” „Az első perctől kezdve éreztem, hogy a résztvevőktől távol áll a rendbontás bármiféle szándé-

ka. Még provokatív közbekialítás sem hallatszott, annál inkább és mindegyre sűrűbben csattant föl a tetszésnyilvánítás tapsa.” „Úgy éreztem magam, mint a felszabadult közvetlenül követő politikai gyűléseken, amelyeken a legszébb reményeknek néztünk elébe.”

Mit tudtak, mit mondtak a kommunista vezetők? Marosán György beszédéből idézzük:

— Mai nagygyűlésünket azért rendeztük meg itt, mert mindenkinek emlékeztetnie kívánjuk vérsni ezt a teret, ezt az épületet, ezeket a falakat. Nézzetek a falakra, vértől könnyeznek. E falak mellett gyilkolták meg az igaz emberek fiataljait-öregjeit, az igaz magyarokat, a kommunistákat. Nézzetek a fákra! Soha ne felejtsetek el, hogy a „művelt”, „szabad” Nyugat bérénci, a „szabadság nevében” ezekre a fákra akasztották fel lábuknál fogva az igaz embereket, a kommunistákat. Azért jöttünk ide, hogy ezen a téren emlékezzünk az ellenforradalom igazi arcára.

Erős a párt

— Sokszor gondolkodtam azon, vajon mi a magyarázata annak, hogy az emberek fejüket vesztették, s nem vették észre, miről volt szó tulajdonképpen. Mi, kommunisták, tanultunk a hibákból, nem akarjuk a hibákat letagadni. Ezen a nagygyűlésen azonban hitvallást teszünk az igazság, a becsület mellett.

— Mi az igazság? Magyarországon herceg Eszterháznak

kétszázezer holdja, a katolikus klérusnak kilencszázezer holdja volt, ezzel szemben hárommillió koldus nyomorgott és a paraszt nyolcvanfilléres napszámért kapott. Az egyeteméről kikérült diplomás emberek gyakran még villamoskalauzi álláshoz se jutottak.

— Most kétszázharmincezer tagja van a pártnak, de erősebb, mint október előtt, amikor kilencszázezer tagja volt. Hadd mondjak közönetet annak a sok tízezer egyszerű kommunista pártmunkásnak, akik Budapestén és vidéken keményen küzdve építették a pártot. Engedjék meg, hogy ezen a nagygyűlésen is megvédjem a munkásosztály becsületét. Nem igaz, hogy a mun-

kások fegyvert fogtak a hatalom ellen. A reneg ligánok és sztrájkra us tak fegyvert a munka ellen. Nem lehet gyaláz kásosztályt, amely nyol tendő óta harcol ebt szágban a haladásért, ráciáért, a szabadságér cializmusért.

Együtt maro

Idézet a visszaemlé „A gyűlés után több s: együtt maradtunk, n lókkal, énekelve, a pá mányt, a szovjet—mag ságot éltetve, végigvo Nagykörúton.”

ANGYALFÖLD

Emlékezetes

Angyalföld, Újpest, Óbuda és a VI. kerület munkásai, lakói gyülekeztek azon az esőre hajló tavaszi délutánon az Árpád-híd melletti sporttelepen, hogy meghallgassák a nagygyűlés szónokának, dr. Münnich Ferencnek a beszédét.

Sok-sok elvtársi eszmecsere előzte meg ennek a nagygyűlésnek közvetlen hangulatát. Talán ezért is érdemes Hamza Bélával, az MSZMP akkori kerületi Ideiglenes Intéző Bizottsága tagjával, s a kerület akkori rendőrkapitányával beszélgetni: ő, aki hivatalból egy fegyveres testület élén érzekelte a hétköznapi közvéleményt, hangulatát — hogyan emlékezik vissza a negyedszázaddal korábbi eseményre.

— Nem valamiféle álszerénységből, de szeretném függetleníteni személyemet a funkciómtól. Mi, valamennyien, kommunisták voltunk-vagyunk, az újjászervezett párt céljainak elérésére törekedtünk. Kezdve ott, hogy az MSZMP szervezetei alakuljanak meg, érezhetően legyenek jelen Angyalföld üzemeiben, folytatva azzal, hogy az ellenforradalmárok nappal mázolt úszításait a gyarak kerítéséről reggelre eltüntessük, ha kellett, fegyveres biztosítással is, de éjjel már miénk volt az utca. Befejezve azzal, hogy nappal is, a szocializmus hitét valló tüntetéseken, felvonulásokon is a miénk legyen.

— Tény, hogy re kaptam a jelentéseket a kerületben t Ezért is említhetem l ve azt a kapcsolatot,

Hősök tere, 1957. május 1.